

E támadó cikk ellenében a föntebbi írók újra felveszik tárgyukat ugyancsak a márciusi számban: „Hypnotisme et responsabilité,“ az áprilisi számban: „la polarisation psychique“ címén s hűen előbb kifejtett álláspontjukhoz, még több adatot s érvet hoznak föl a tagadhatlanul érdekes probléma megvilágítására.

A januári második cikk T a n n e r y P.-től „la théorie de la matière d'après Kant“ címet visel. Azon vitába avatkozik bele, melyet Stadler Aug. nem rég Lipcsében megjelent műve: Kants Theorie der Materie Németországban előidézett s tárgyalja Kantnak az anyag mivoltára, a phoronomiára, a dinamikára és a mechanikára vonatkozó nézeteit bírálati megjegyzések kíséretében. Érdeimei a cikknek, hogy a vitás tárgyat szűk keretben a lehető világosságban fogja fel.

A januári füzet folytatja aztán Pouchet G.-től „La biologie aristotelique“ című cikket, mely cikk végét csakis a márciusi füzetben leli.

Ez idei első füzetben kimerítő bírálatok vannak még: Schaeffle: „Bau und Leben des socialen Körpers“ című művéről, és Sully-Podhomme: de l'expression dans les beaux-arts-járól.

Februáriusi füzet tartalma:

Wundt iskolája lelektani törvényeiről ír nagy előszeretettel H. L a c h e l i e r. Azt mondja, hogy Franciaországban már mindenkinek elment a kedve az angol iskola, nevezetesen a Spenceer-féle kizárólag physikai alapokon való magyarázataitól, s fölébred a visszatérés Kanthoz. E két ellentét közt tart középutat Wundt iskolája, mely hát Franciaországban ép oly sok követőre számolhat, mint hazájában.

Cikke egyébaránt meglehetősen franciás, könyved, szellemes és — nem is kíván többnek tekintetni. Röviden megpendíti a „módszer,“ a „lélektani törvények“ ügyét, mely fejezet alatt Herbartnak is meghozza hódolatát, bármennyire távol tartja is magát entitásaitól; szól e törvények alkalmazásáról a moralis tudományok körében s a mondott elismeréssel zárja cikkét.

B e a u s s i r e E m i l e, de l'Institut, „Les principes formals et les conditions subjectives de la moralité“ címén Kanthoz fűzve vizsgálódásai folyamát, valóban tudományos elemnek a kutatása e terén a formák megállapítását tartja, melyek közt a szabadság, vele az erköles mozog. A tapasztalati adatokat, melyek közt kivált az angol psychologia mozog, csak másodsorban véli figyelembe veendőknék, s e tanok propagálásának nem örvend. Ki is kel miatta a fiatal, szellemes Guyau ellen, ki legtöbb szerencsével ír a francia philosophok közt, a tapasztalati iskoláról.

E füzet bírálatai közt olvashatók: James Sully Outlines of psychology with special reference to the theory of education. B o i r a c E.-től; Schneider G. H. Freud und Leid des Menschengeschlechts, a szerkesztővel R i b o t T h.-től; Windelband: Präludien, Aufsätze und Reden zur Einleitung in die Philosophie. Anonymtól: Dr. Mach E.: Die Mechanik in ihrer Entwicklung hist.-krit. dargestellt. Tannery P.-től.

Mind. Nr. 38. 1885. ápril.

I. Hallucinations: E. Gurney. Az író a hallucinatio természetét és mindazoknak nézeteit vizsgálja, kik e tárggyal foglalkoztak. Tüzetesen fejtegeti azon kérdést, valjon a hallucinatio az agy központjában támad-e, vagy az érzékek peripheriájában; vagy talán a hallucinatio teremője az agy központja, mely azonban

az érzékek peripheriájára tett inger következtében teremti azt? — A hallucinációt a következő módon határozza meg: The definition of a sensory hallucination would thus be a percept which lacks, but which can only by distinct reflection be recognised as lacking, the objective basis which it suggests — where objective basis is to be taken as a shorts way of naming the possibility of being shared by all persons with normal senses. Az érzéki hallucinatio tehát olyan észrehevés, melynek nincsen meg azon objectív alapja, melyet az mint létezőt képzel, minek hiányát azonban csak határozott reflexió útján lehet megismerni. Objectív alap alatt író annak lehetőségét érti, hogy minden ép érzékű embernek ugyan azt éreznie kell. Az értekező a mellett kardoskodik, hogy a hallucinatio ingerét az érzékekben, de annak megteremtését az agy központjában kell keresni. Ez értekezés elolvasása mindenkinek ajánlható, ki e kérdéssel tüzetesebben foglalkodik.

II. Prof. Sidgwick's Utilitarianism: Rev. H. Rashdall. Író Sidgwick ismeretes művének „The Methods of Ethics“ 3-dik kiadását bírálja részletesebben.

III. Space and Touch I.: Dr. E. Montgomery. Az író néze'e szerint mindazok után, miket megmagyarázni képes a psychologusok azon iskolája, mely a tér képzetét a szemre, tapintásra történt hatásból származtatja, marad még mindig egy meg nem magyarázott szellemi maradék. A mint a most kikelt esibe biztosan megtalálja a magot, úgy a térképzetnek legegyszerűbb schemája testi, kivált központi idegszervezetünkkel már meg van adva: a tapasztalás a schemának keretét csak kitölti. Az értekezésnek lesz folytatása.

IV. Discussion:

1. Experimental Psychology: Prof. G. Stanley Hall. A közölt sorok kivonatát képezik egy előadásnak, melyet Stanley Hall Baltimorban a kísérleti lélektanról tartott, és melynek tárgyát mindazon vizsgálatok teszik, melyeket Weber, Wundt, Helmholtz, stb. ez irányban véghezvittek.

2. Feelings of Relation: R. Hodgson. Az értekező a viszony érzeteiről szól kapcsolatban James e tárgy értekezésével (Mind. XXXIII.) és Barratt és Spencer nézeteivel. Nézetét ezen mondatban foglalja össze: Világos, hogy az elemzés azon egyedüli őseredeti viszonyhoz vezet, mely nem egyéb mint a változás érzete az öntudatban, mely egy oldalról tekintve a különbség viszonya, más oldalról nézve a következésnek viszonya.

3. Mr. F. H. Bradley on Fact and Inference: B. Bosanquet. Az író Brandley logikájának egyes tételeit bírálja.

V. Critica' Notices. J. Fowler, Progressiv Morality: Prof. H. Sidgwick. A mű egészben véve dicsértetik. — A. Rosmini Serbat, The Origine of Ideas, III.: I. Burno Gibson. — M. Guyau, Esquisse d'une Morale: W. R. Sorley. Az író az emberiségnek történeti tapasztalataiból iparkodik kimagyarázni azon erkölcsi kötelességet, mely az erkölcsiségnek alapja. — W. H. Rolph, Biologische Probleme: T. Wittaker. Az író a biológiai törvények és az erkölcs alaptételei közt keresi az összefüggést. Rolph annyiban tér el Darwintól, hogy ő az alkalmazkodást nem olyannak veszi, mely szerint a lény csak a környezet hatásai után passive alkalmazkodik hozzá, hanem belső szervezeti erejénél fogva active is alkalmazkodik

hozzá. A mű igen diesértetik. — Szintúgy dieséri S. Alexander O. Pfeiderer, Religionsphilosophie című művét és — George Croom Robertson H. Siebeck, Geschichte der Psychologie című művét.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. Gegründet von J. H. v. Fichte und H. Ulrici redigirt von A. Krohn. Halle G. E. M. Pfeffer (R. Stricker). Neue Folge. Bd. 86. Heft 1. Dr. J. Nathan. Die Grundbegriffe der Moral. Die Realität der moralischen Handlungen. — J. Frohschammer, Wille oder Phantasie? — J. Döderlein, Warum hat der Raum drei Dimensionen? — C. Th. Isenkrahe, Das Unendliche in der Ausdehnung. — E. v. Hartmann, Krause's Aesthetik. — Recensionen: Dr. B. Ritter, Manns P., Die Lehre des Aristoteles von der tragischen Katharsis und Hamartia. — Von Dems. Luthe, W. Begriff und Aufgabe der Metaphysik des Aristoteles. — Dr. G. Neudecker, Dr. A. Geigel, Ueber Wissen und Glauben. — Neu eingegangene Schriften. — Bibliographie.

Zeitschrift für exacte Philosophie im Sinne des neueren philosophischen Realismus. In Verbindung mit mehreren Gelehrten herausgegeben von Theod. Allihn. und Otto Flügel. Langensalze. H. Beyer und Söhne. Band XIII. Heft III. Chr. A. Thilo, Einige Beiträge zur Prüfung der theoretischen Ansichten Kant's. — O. Flügel, Ein neuer Angriff auf Herbart's Religionsphylosophie. — O. Flügel, Ueber die sogenannte Religion der Humanität. — Recensionen O. F., G. W. Schuler, Der Pantheismus. Gewürdigt durch Darlegung und Widerlegung. — O. F., H. Spitta, Die Willensbestimmung und ihr Verhältniss zu den impulsiven Handlungen. — O. F., A. Bastian, Zur naturwissenschaftlichen Behandlungsweise durch und für die Völkerkunde. — O. F. A. Frohschammer, Die Philosophie als Idealwissenschaft und System. — O. F., R. Springer, Encarpa, Kulturgeschichte der Menschheit im Lichte der pythagoräischen Lehre. — O. F., W. Volkmann, Ritter v. Volkmar, Lehrbuch der Psychologie vom Standpunkte des Realismus und nach genetischer Methode. — R., Dr. F. Kirchner, Der Spiritismus die Narrheit unseres Zeitalters. — Thilo, Dr. C. Füsslin, Das metaphysische Problem der Veränderung in der griechischen Philosophie; Programm des Domgymnasiums zu Merseburg. — Dr. Katzer, G. J. Jeppel, Kant's ontologische Beweisversuche für das Dasein Gottes in ihrem systematischen Zusammenhange dargestellt und gewürdigt. — Dr. W. Wohlrabe, Kant's Lehre vom Gewissen, historisch-kritisch dargestellt. — O. F., Ueber Gewissen und Gewissensbildung.